

causa: sed cum hoc fiat, quod ipsa causa secunda debeat prius moveri & applicari ad operandum: si enim causa prima prius producat effectus...

163 Quibus addi potest quod idem S. Doct. dicit i. p. q. 8. a. art. 3. ad 2. probans intellectum esse priorem voluntate sicut actum passivo...

164 Quantum vero ad Dominicum Soto, quem Adversarii prima magnitudinis Thomam appellant, adhuc evidentiis est, ipsum stare pro nostra sententia, & physicam praemotionem docere...

Trident. Patribus donari, flammis scilicet e duarum manuum conjunctione erumpentis, cum hac Epigrapha: FIDE QUAE PER DIRECTIONEM OPERATUR.

Nec quempiam movere debet, quod idem Auctor eodem lib. i. de natura & gratia cap. 14. docere videtur, liberi arbitrii consensum esse causam cur gratia sit efficax in uno, non vero in altero...

DISPUTATIO VII.

De Fruitione.

Ad quaestionem II. Divi Thomae.

Postquam D. Thomas egit de motivo voluntatis, & modo quo moveri, prosequitur tractatum de actibus humanis, & differit prius de fruitione, quam de intentione...

ARTICULUS I.

Quid sit Fruitio?

§. I.

Quibusdam praemissis, referuntur sententiae, & vera eliguntur.

Pro resolutione hujus difficultatis, nota ad fruendum quacumque re haec tria esse necessaria, amare, possidere, & gaudere, seu delectari: nam si quis amat, & nullo modo possidet, desiderare poterit, sed non frui...

Soto in 4. dist. 49. q. 2. art. 4. loquens de fruitione Beatiorum, dixit esse ipsam consecutionem objecti beatifici, quae fit per clarum Dei visionem...

Probatum primo ex Augusti lib. 83. quaestionum q. 30. ubi dicit: Frui dicitur ea re, de qua capimus voluptatem. Et 10. de Trinit. c. 10. Fruimur rebus cognitis, in quibus voluntas delectata conquesta est...

Probatum secundo ratione quam insinuat hic art. 1. Fruitio derivatur a fructu, quia sicut fructus est id quod ab arbore ultimo expectatur, & cum quodam dulcedine & delectatione percipitur...

Stamus, & quod cum quadam suavitate percipimus: At haec apprime delectationi conveniunt, & potiori jure quam cuiquamque alteri actui; nam delectatio est ultimum quod in re expectamus...

5. Confirmatur: Fruitio est actus voluntatis, ut docet D. Thom. sup. in introductione q. 8. ubi ponit tres actus a voluntate elicitos, qui versantur circa finem, scilicet velle, frui, & intendere...

6. Objicies cum Soto: Fruitio est actus a voluntate elicitus: Sed delectatio, sive gaudium, non est actus, sed passio: Ergo fruio non est delectatio. Probatur Minor prima: quia D. Thom. infra q. 31. art. 1. ad 1. dicit quod haec propositio, delectatio est operatio, non est per essentiam...

7. Respondeo, concessa Majori, negando Minorem: delectatio enim est quidam actus vitalis, sicut intelligere, sentire, & velle, ut docet S. Thom. infra q. 31. art. 2. ad 1. Aristoteles 3. de anima textu 29. ubi ait: Delectari esse operari ad bonum...

Ad secundam dicendum, tristitiam esse operationem delectationi oppositam: unde tam tristitia quam delectatio sunt in nostra potestate, quando sunt actus ex deliberatione procedentes; scilicet tamen sunt motus primo-primi appetitus sensitivi, quia bonum aut malum praesens arguit appetitum, & prevenit deliberationem rationis, & libertatem voluntatis...

§. II.

Corollaria ex dictis.

8. Ex dictis inferes primo, perfectam fruitionem esse solum de ultimo fine: nam ultimum simpliciter ab homine expectatum, est finis ultimus, qui totaliter satiat & quietat appetitum...

9. Inferes secundo cum eodem S. Doctore art. 4. quod quia finis ultimus potest duobus modis possideri, scilicet perfecte in re ipsa, & imperfecte in spe, duplex potest dari illius fruio: una perfecta, quae habetur in patria de Deo clare viso, alia imperfecta, quae habetur hic in via de Deo per spem & amorem imperfecte possessio, de qua dixit Apostolus ad Roman. 12. spe gaudentes...

10. Respondeo probabiliter esse illas esse duos fruendos species, & differre solum accidentibus: Nam quia D. Thom. hic art. 4. non aliam distinctionem ponit inter has fruitiones quam quae est inter perfectum & imperfectum, quae autem hoc modo distinguuntur, sunt eisdem speciei, ut patet in puero & viro: Tum etiam quia illae fruitiones versantur circa idem bonum, & solum differunt penes diversam modum illud habendi & possidendi, in re scilicet & in spe...

ligitur ex eodem S. Doctore ibidem in resp. ad 2. Unde sicut caritas viae & patriae sunt ejusdem speciei, licet obiectum caritatis viae sit obscure cognitum & abiens, caritatis vero patriae clare visum, & praesens; ita fruio viae, & patriae: quamadmodum enim obiecto caritatis accedit esse obscure vel clare cognitum, abiens vel praesens; ita & obiecto fruitionis esse habitum in re, vel solum in spe, & esse cognitum clare vel obscure...

11. Sed nego consequentiam: quia non sunt actus primarii, sed secundarii illarum virtutum, ac proinde non opus est, ut eandem quam spes & caritas habeant distinctionem.

Querant etiam hic aliqui, quodnam fit obiectum immediatum fruitionis, seu delectationis Beatiorum in patria, an Deus clare visus, vel ipsa visio beatifica? Sed de hoc fufe egimus in tractatu de beatitudine disp. 4. art. 3.

DISPUTATIO VIII.

De Intentione.

Ad quaestionem 12. Divi Thomae.

Postquam actum esse de fruitione, superest agendum de intentione, quae est alius actus voluntatis circa finem, prior quidem fruitione, ordine generationis, sed posterior ordine dignitatis.

ARTICULUS UNICUS.

Cujus potentia actus sit intentio, & quodnam illius obiectum?

Dico primo, Intentionem esse formaliter actum voluntatis, licet praesupponat actum intellectus.

Probatur prima pars ratione D. Thom. hic art. 1. ex nominis etymologia desumpta. Intendere enim, ut nomen sonat, est in finem tendere: Sed proprium est voluntati tendere in finem: Tum quia voluntas fertur in res secundum quod sunt in seipsis a parte rei; & ita proprie quasi extra seipsum ad illas tendit; intellectus vero fertur in res prout sunt in ipso, ratione specierum intelligibilium, unde potius eas ad se trahit, quam tendit ad illas: Tum etiam, quia tendere in finem, primo & principaliter est illius potentie, quae seipsum & omnes alias movet in finem, quod convenit voluntati, ut supra dictum est: Ergo intentio, formaliter loquendo, est actus voluntatis.

Quod autem praesupponat actum intellectus, patet: quia voluntas cum nunquam operetur nisi praesupposita cognitione intellectus, juxta illud, nihil volitum, quin praecognitum, non tendit in finem per media obtinendum, nisi intellectus proponat finem in ordine ad media, eorumque proportionem cum fine: Ergo intentio necessario supponit actum intellectus, quod cognoscatur proportio mediolorum cum fine, seu finis in ordine ad media. Et ratione hujus actus praesuppositi, nomine oculi vel luminis in Scriptura designatur, ut notat D. Th. hic art. 1. ad 1. dicens: Intentio nominatur oculis metaphorice, non quia ad cognitionem pertinet, sed quia cognitionem praesupponit, per quam proponitur voluntati finis ad quem movet; sicut oculis praevidemus quod tendere corporaliter debemus. Eodem modo explicandum est D. Bernardus, dum in sermone de triplici judicio ait: Cognitionis in memoria est, affectus in voluntate, intentio in ratione consistit: loquitur enim de intentione, quantum ad id quod praesupponit, non vero quantum ad id in quo formaliter consistit.

Dico secundo, obiectum formale intentionis esse finem, tam ultimum, quam non ultimum, ut per media obtinendum.

Prima pars est D. Thom. hic art. 3. ubi ait: Intentio non solum est finis ultimi, sed etiam finis medi. Idque patet, tum ex communi Philosophorum moralium ac Theologorum sententia, qui ponunt in voluntate actum intentionis circa particularis fines, ut circa sanitatem acquirendam, peregrinationem faciendam, aut quid simile: Tum etiam ex differetia quae reperitur inter intentionem & fruitionem. Nam ut notat S. Doct. hic art. 2. ad 3. intentio se habet ad finem per modum cuiusdam motus & tendentiae: motus autem & tendentia nedum versantur circa finem seu terminum ultimum, sed etiam circa proximum & intermedium ut patet in motu naturali, cum enim ignis v.g. tendit in suam sphaeram, per mediam regionem aeris, sphaera ignis est ultimus terminus motus, & media regio est terminus non ultimus, seu intermedium: Ergo intentio est de utroque sine seu termino, ultimo & intermedio. Ceterum cum fruio versetur circa finem, per modum quietis, quies autem non fit, nisi quando cessat motus; & motus non cessat, nisi acquisito ultimo termino, ideo vera & perfecta fruio non est nisi de ultimo fine, qui est ultimum simpliciter ab homine expectatum.

Secunda vero pars, quæ afferit objectum formale intentionis esse finem, ut per media obtinendum, patet ex discrimine quod inter intentionem & simplicem voluntationem invenitur: simplex enim voluntio respicit finem, ut absolute in se bonum; intentio vero ut est ratio volendi media, & quatenus est assequibilis per illa, unde est virtualis voluntio mediatorum.

Ex quo habes, tres actus voluntatis jam explicatos, nempe simplicem voluntionem, intentionem, & fruitionem, distingui specie: qua licet omnes respiciant finem tanquam rationem materialem, ad ipsum tamen sub diversa ratione formali jam explicata terminantur; unde se habent ut in lapide appetere centrum, tendere actualiter ad centrum, & quiescere in centro, quæ, ut constat, sunt essentialiter distincta.

Quæres, utrum voluntas possit eodem actu ferri in finem & in media.

Respondendo cum D. Thoma hic art. 4. voluntatem duobus modis posse ferri in finem & in media: primo ita ut quodlibet eorum attingat ut quod, primo, & per se, & sic non possit unico actu attingi; sed necessario terminant duos actus specie diversos, nempe intentionem, quæ primo & per se fertur in finem, & electionem quæ ad media primo & per se terminatur. Secundo voluntas potest attingere unum primo & per se, & aliud secundario & per accidens, seu ratione alterius, & veluti in obliquo & de connotato, & hoc secundo modo, eodem actu intentionis vel electionis attingantur, intentio enim respicit finem, ut est ratio volendi media, & quatenus est assequibilis per illa; electio vero tendit ad media, prout conducunt ad assecutionem finis. Unde D. Thom. hic art. 14. ad 3. comparat istos duos actus ascensus & descensus: sicut enim ascensus incipit a loco inferiori, & terminatur ad superiorem; contra vero descensus incipit a loco superiori, & terminatur ad inferiorem: ita intentio incipit a fine in quem primo fertur, & ex illo descendit ad media, ad quæ secundario terminatur, electio vero incipit a medijs, ad quæ primo fertur, & ex illis ascendit ad finem, ad quem secundario terminatur. Ex quo non sequitur finem eligi, & media intendi: quia solum dicitur intendi id in quod primo & per se fertur intentio, qualis est finis; & eligi id in quod primo & per se tendit electio, qualis sunt media.

Confirmatur hæc doctrina & responsio exemplo quo utitur D. Thom. in fine corpore ejusdem articuli. Eodem modo se habet voluntas ad finem & ad media, quæ se habet intellectus & ad principium & ad conclusionem, ut ait Philosophus 2. phys. textu 29. Ergo sicut intellectus non potest unico actu ferri in principium & in conclusionem sed ut utramque primo & per se tendat: bene tamen si unum attingat primo & aliud secundario, & consideret principia prout continent conclusiones, vel conclusiones prout reducunt & continentur in principia: ita pariter voluntas fertur distinctis actibus in finem & media, si quodlibet eorum primo, per se, & absolute attingat; secus vero, si unum velit cum ordine & subordinatione adalterum. Unde inquit S. Doctor supra q. 3. art. 3. *Finis ut est ratio volendi medium eodem actu appetitur quo medium. Et hic art. 3. Cum dico, volo medicinam propter sanitatem, non designo nisi unum motum voluntatis, cuius ratio est, quia finis ratio est volendi ea quæ sunt ad finem, idem autem actus cadit super objectum. & super rationem objecti, sicut eodem visu est coloris & luminis.*

De hoc actu eleganter differunt SS. Patres, præsertim Gregorius & Bernardus: Ille enim explicans istud Job 38. *Super nos bases illius solidate sunt*, sic ait: *Bases universalesque animæ sunt intentiones sue; nam sicut fabrica columnarum, columnas autem bases inniuntur, ita vita nostra in virtutibus, virtutes vero in intima intentione subsistunt. Istæ vero in hæc verba Cantico: Pulvis suus genæ tuæ sicut virtutes, dicit faciem animæ esse mentis intentionem, quia sicut ex facie patitur corpus estimatur, ita & virtutudo operis ex mentis intentione. Ob eandem rationem aptissime mentis intentio lucernæ & oculo a Christo comparatur: nam sicut a luce omnia decorantur & ornantur, ita inquit Gregorius) per bona intentionis radium, merita illustrantur actibus. Et sicut oculus, pes, manus & cetera corporis membra reguntur, eorumque externi motus quo debent tendere diriguntur: sic intentio, veluti animæ oculus, humanos actus in ultimam finem ordinat; a quo mala intentione deflectunt. Unde inquit Gilbertus in Cantica: *Si plures habet oculus, saggerantis exemplo, omnes alios claudis, hoc quo utaris, quo solum dilectum vales intueri.**

DISPUTATIO IX.

De Electione.

Ad quæstionem 13. Dicit Thom.

Etimus de actibus circa finem: dicendum sequitur de actibus circa media: primo de his qui pertinent ad ordinem intentionis, electione, scilicet, consilio & con-

sensu, postea de illis qui spectant ad ordinem executionis, qui nimirum, & imperio.

ARTICULUS I.

Utrum electio sit actus voluntatis, vel intellectus?

Patet ex jam dictis, ad eligendum requiri intellectus & voluntatis concursum, intellectus quidem, ut consulet de medijs, & deliberet quamquam determinate sint eligenda; voluntatis vero, ut ea præ alijs in ordine ad finem intentum acceptet. Unde difficultas est, in quoniam istorum actuum consistat formaliter electio, an in actu voluntatis, vel in actu intellectus? non potest enim in utroque ex æquo consistere (quicquid dicant in contrarium Belarminus lib. 3. de gratia & liber. arbit. cap. 9. & Salas hic tract. 6. disp. 1. sect. 5.) nam apud omnes electio unum aliquid denotat, seu unum hominis actum, sicut intentio, fructus, & reliqui voluntatis actus.

S. I.

Difficultas resolvitur.

Dico igitur, electionem esse substantiater actum voluntatis, licet præsupponat specialem motionem & ordinationem rationis.

Prima pars probatur primo ex communi consensu hominum: nam licet quis iudicet aliquid esse melius vel utilius, donec tamen illud velit, non censetur elegisse.

Secundo probatur, Objectum electionis est bonum utile: Sed sola voluntas fertur circa bonum: Ergo electio est actus voluntatis.

Tertio: Electio est actus libertatis, quæ ideovis electiva appellatur: Sed libertas in voluntate tanquam in propria sede & cubili residet: Ergo & electio: subindeque est actus voluntatis.

Quarto, virtus moralis, quæ est habitus electivus, in voluntate subjicitur: Ergo & ipsa electio.

Denique, ut dicitur D. Thom. hic art. 1. actus qui materialiater pertinet ad unam potentiam, & formaliter ad aliam, est secundum substantiam & elicitive illius potentie ad quam pertinet materialiater: Sed actus electionis est materialiater a sola voluntate, & formaliter tantum ab intellectu: Ergo elicitive, & secundum substantiam, est a voluntate. Majorem declarat S. Doctor in actu fortitudinis, in finem cavatis ab ipsa caritate ordinato, qui secundum substantiam & elicitive est ab habitu fortitudinis, quia ad illum pertinet quantum ad materialem, & ab habitu caritatis solum quantum ad formale, seu quantum ad ordinem in ultimam finem. Minor vero sic ostenditur. Actus qui fertur in bonum ordinatum per rationem, materialiater est voluntatis, formaliter vero intellectus: Sed electio fertur in bonum ordinatum per rationem: Ergo materialiater est voluntatis, formaliter vero intellectus. Minor est certa: electio enim supponit ordinationem rationis, quæ media inter se & in ordine ad finem intentum comparatur, ut infra patebit. Major in qua est difficultas, sic ostenditur. Quando ad aliquem actum concurrunt duo principia, quorum unum se habet ut dirigens, & movens, aliud vero ut motum & directum, quod se tenet ex parte dirigentis, & moventis, se habet formaliter; quod vero se tenet ex parte illius quod dirigitur, & movetur: se habet materialiater, ut patet in exemplo jam adducto: nam cum actus fortitudinis imperatur a caritate ut exerceatur propter Deum, tunc actus ille materialiater est a fortitudine, formaliter vero a caritate; quia id quod est a virtute inferiori, se habet ut materia respectu illius quod est a virtute superiori dirigente aut movente: Sed quando aliquis actus fertur in bonum ordinatum per rationem, ad eum concurrunt intellectus & voluntas; intellectus quidem ut dirigens & movens in suo genere, voluntas vero ut directæ & motæ: Ergo quando aliquis actus fertur in bonum ordinatum per rationem, est quidem rationis quoad formale, sed quoad materiale est voluntatis.

Dices: Non solum materia, sed etiam forma pertinet ad substantiam rei, immo forma est principia: Ergo si materiale electionis pertinet ad voluntatem, & formale ad intellectum, dicendum est electionem esse actum utriusque potentie, & principalis pertinere ad intellectum.

Secundo: Eto quod tam in artificialibus, quam in naturalibus, forma intrinseca & essentialis rei sit principalior materia, non tamen forma extrinseca & accidentalis: Atque actus rationis non est forma intrinseca & essentialis electioni, sed extrinseca dumtaxat; nam forma essentialis electionis est habitudo transcendentalis ad medium per intellectum consiliatum, & ideo ipse actus rationis, qui est consiliatus, est tantum forma extrinseca, ex eo quod terminatur ad...

relationis, quæ est forma intrinseca, sit objectum ut consiliatum seu ordinatum per rationem: Ergo actus rationis, esto se habeat per modum forme, non pertinet tamen principaliter ad electionem.

Quod autem D. Thomas voluerit actum rationis esse tantum formam extrinsecam & accidentalem, respectu electionis, patet, tum ex propositione quam ad id probandum assumpsit, ait enim: *Actus qui est essentialiter unius potentie vel habitus, recipit formam & speciem a superiori potentie vel habitus, secundum quod ordinatur inferiori a superiori. Manifestum est autem, quod actus essentialiter pertinens ad unam potentiam, non recipit formam aut speciem essentialiam ab alia superiori potentia. Tum etiam exemplo quod adducit de actu fortitudinis, a caritate imperatur, id est, ad finem caritatis; nam evidens est talem actum non habere suam speciem essentialiam a caritate, sed a fortitudine.*

Secunda pars conclusionis, quæ afferit quod electio præsupponit specialem motionem & ordinationem rationis, probatur egregio discursu D. Thomæ q. 22. de verb. sig. 13. ubi hæc scribit: *Quancumque sunt duo agentis ordinata, secundum agens dupliciter potest movere vel agere: uno modo secundum quod competit natura sua: alio modo secundum quod competit natura superioris agentis. Impressio enim superioris agentis manet in inferiori; & ex hoc inferioris agens non solum agit actione propria, sed actione superioris agentis: sicut sphaera Solis movetur proprio motu, qui spatio unius anni explere, & motu primi mobilis, qui est motus diurnus. Similiter & aqua movetur motu proprio tendendo in contrarium, & habet quendam motum ex impressione Lunæ quæ movet ipsam, ut patet in fluxu & refluxu maris. Corpora etiam mixta habent quasdam operationes sibi proprias, quæ consequuntur naturam quatuor elementorum, tendere deorsum, calefacere, infrigidare, & habent alias operationes ex impressione calidiorum corporum, & ut magis mirabiliter ferunt. Et quomvis nulla actio inferioris agentis fiat, nisi præsupposita actio superioris, tamen illa actio, quæ competit ei secundum suam naturam, attribuitur ei absolute, sicut aqua movetur deorsum: illa vero quæ competit ex impressione superioris agentis, non attribuitur ei absolute, sed in ordine ad alium: sicut fluere & refluxu dicitur esse proprius motus maris, non in quantum est aqua, sed in quantum movetur a luna. Ratio autem & voluntas sunt quadam potentie operatives ad invicem ordinatae, & absolute considerando ratio prior est, quomvis per reflectionem dicatur voluntas prior & superior, in quantum movet rationem. Unde voluntas potest habere duplicem actum, unum qui competit ei secundum suam naturam, in quantum tendit in proprium objectum absolute, & sic actus attribuitur voluntati simpliciter, ut velle & amare, quomvis ad hunc actum præsupponatur actus rationis: alium vero actum habet, qui competit ei secundum id quod ex impressione rationis relinquatur in voluntate: cum enim proprium rationis sit ordinare & conferre, quancumque in actu voluntatis apparet aliqua collatio vel ordinatio, talis actus erit voluntatis, non absolute, sed in ordine ad rationem. Hæc D. Thom. elegantissime: ex quibus aperte concluditur, quod electio præ omnibus actibus voluntatis, & plusquam intentione, dependet ab intellectu specialialemque rationis motionem & ordinationem supponit. Pro cuius majori declaratione...*

Sciendum est, quod sicut est proprium voluntatis movere per modum impulsus quoad exercitium, ita est proprium intellectus movere quoad specificationem, & in genere causæ finalis, exhibendo voluntati bonum quod alliciat, in quo consistit finalis casualitas. Sed potest intelligi hæc duas potentias duobus modis se mutuo movere primo scilicet generali quoad rationem, prout una supponit quodammodo aliam in sua operatione, sicut voluntas supponit semper actum intellectus representantem objectum in quod tendat, & voluntas applicat & quasi impellit intellectum ad objecti considerationem: secundo potest intelligi huiusmodi potentias se movere speciali quadam ratione, quatenus una recipit ex motione alterius specialem quendam modum operandi, quem communicat suis actibus, quemque non communicaret, motione illa seclusa: v.g. intellectus ex sua ratione habet ordinate & collative voluntas ex se, sed solum inclinare, & per modum impulsus in objectum tendere: unde quod hoc faciat ordinate, & accipiendo unum præ alio, & cum collatione ad aliud, non habet ex se præcise, id tamen participare potest ex motione & ordinatione intellectus. Similiter intellectus ex vi sua tendit in objectum per modum manifestantis & illuminantis, ex impressione autem voluntatis, cum quadam efficacia & impulsu, ut patet in imperio, quod non solum ordinat ad opus, quod est proprium rationis a qua procedit, sed etiam cum quadam efficacia sive impulsu (modo inferius explicando disp. 11. art. 3.) movet ad executionem: Electio ergo non solum supponit generatim illam motionem intellectus, sed ad omnes actus voluntatis concurrunt, representando illi objectum in quod tendat, & a quo specificatur, sed etiam specialem quam media ordinat.

Theod. Gaer. Tom. III.

ad finem, & ea inter se confert, ac iudicat unum alteri esse præferendum; & ideo Aristoteles 3. Ethic. cap. 2. dicit electionem esse appetitum præconclisiam, id est objecti per consilium propositi, & per rationem deliberati. Et Divus Thomas quest. 22. de verit. art. 25. Electio (inquit) est actus voluntatis, non absolute, sed in ordine ad rationem, eo quod in electione apparet id quod est proprium rationis scilicet conferre unum alteri, vel præferre, quod quidem in actu voluntatis invenitur ex impressione rationis, in quantum scilicet ipsa ratio proponit voluntati aliquid non ut utile simpliciter, sed ut utilis ad finem. Unde triplicem voluntatis ab intellectu dependentiam, seu triplicem gradum dependentiam ab intellectu possimus distinguere: primus est in proponendo objectum, quod ad omnes actus voluntatis requiritur; secundus in ordinando finem ad media, vel media ad finem, & hic est communis intentioni & electioni: tertius est in conferendo media inter se, & præferendo aliquid vel aliqua; & hic solum competit electioni, & ideo electio specialem importat dependentiam a ratione, & majorem adhuc quam ipsa intentio.

S. II.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primo contra primam partem conclusionis: 6. Electio est actus prudentie: Sed prudentia est in intellectu: Ergo electio ad intellectum pertinet.

Respondendo omnem electionem non esse a prudentia, cum etiam imprudenter eligant: illam vero que est a prudentia, non esse ab illa elicitive, sed directive tantum, seu regulative, quia bona electio debet dirigat & regulari per prudentiam, quæ ut docet D. Thom. infra q. 57. & 2. q. 49. & 51. habet tres actus, scilicet iudicare, consiliare, & præcipere: & per duos primos regulat electionem faciendam ab habitu virtutis moralis, per tertium vero regulat ipsam executionem seu usum, ut infra patebit, cum agemus de imperio.

Dices: D. Thomas 2. q. 124. art. 2. ad a. dicit quod martyrium principaliter est actus caritatis, quam fortitudinis: quia licet elicatur a fortitudine, dirigitur tamen a caritate: Ergo si prudentia dirigat & regulat electionem, magis debet dici actus prudentie, quam virtutis moralis.

Respondendo ex eodem S. Doctore quest. 2. de malo art. 3. quod particula, principaliter duobus modis sumi potest: primo ut significat idem quod primordialiter; secundo ut significat idem quod complete: quando ergo docet martyrium pertinere principaliter ad caritatem, sumit ly principaliter in primo sensu, & solum vel martyrium ad ipsam caritatem primordialiter, seu originarie procedere, quam caritas a virtute fortitudinis elicatur. Idem cum proportione de electione dici debet: illa enim ad intellectum & prudentiam originarie & primordialiter pertinet, ad voluntatem vero & virtutes morales elicitive & complete.

Obijcies secundo: Virtutes morales quæ versantur circa passionem, ut temperantia & fortitudo, resident in appetitu sensitivo, ut docet S. Thomas infra q. 56. art. 4. At illæ virtutes sunt habitus electi, & habent pro actu proprio elicere electionem rectam in tali materia, moderando passionem: Ergo electio non solum ad voluntatem, sed etiam ad appetitum sensitivum pertinet, & ab illo elicitur.

Respondendo virtutes morales quæ sunt circa passionem, relictas in appetitu sensitivo, non quatenus sensitivus & materialis est, sed in quantum participat aliquid de ratione, & est rationalis per participationem, ut ait D. Thomas loc. cit. in resp. ad 1. & ita electionem posse esse ab appetitu sensitivo, non absolute & secundum se considerato, sed ut motu a ratione & voluntate, & ut participante a voluntate aliquam libertatem imperfectam, ratione cuius potest etiam in illo esse peccatum, ut affert idem S. Doct. infra q. 74. art. 3.

ARTICULUS II.

De quibus sit electio?

Dico primo, electionem non esse de fine, ut finis est, sed tantum de medijs. Ita D. Thomas art. 3. Probatur Primo: Electio, ut ait Aristoteles, est appetitus præconclisiam: Sed consiliatio non est de fine, sed tantum de medijs: Medicus enim v.g. non consilat an infirmus sit sanandus, sed solum quibus medijs seu remedijs sanandus sit: Ergo nec electio.

Secundo: Electio est veluti quidam motus voluntatis: 12. Ergo cum omnis motus procedat ex aliquo immobili, ut sæpe docent Aristoteles & D. Thomas, debet omnis electio ex intentione alicujus finis procedere, subindeque non circa finem, sed circa media versari.

Tertio: Eligere est quasi unum ex multis legere: Sed hoc non potest fieri nisi ex præsupposito magis finis, qui fit ratio discernendi unum ab alio, utpote magis opportunum ad finem.